

Stredná odborná škola techniky a služieb Pod amfiteátrom 7, 934 01 Levice

Usmernenie k vzdelávaniu žiakov s Aspergerovým syndrómom a inými pervazívnymi vývinovými poruchami

„Pri výchove a vzdelávaní žiakov s AU alebo PVP (bez MP) ide o žiakov s rôznymi diagnostickými kategóriami a z toho vyplývajúcimi symptómami, ktoré zásadne ovplyvňujú nielen aktuálny výchovno-vzdelávací proces, ale ich výchovu a vzdelávanie vôbec.“ *(VP pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez MP) pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie)*

Prejavy Aspergerovho syndrómu (AS)

- Znížená kvalita sociálnej interakcie.
- V komunikácii je problém s porozumením irónie, humoru alebo bežných prísloví a porekadiel (žiak tomu rozumie doslovne napr. porekadlo „hádzat' hrach na stenu“ porozumie tomu, že chytí hrach a fyzicky ho hádže).
- Intelekt je pri AS v pásme normy, niektorí zas majú nadpriemerný (IQ > 130).
- Pre žiaka s AS je náročné pochopiť, ktoré správanie je primerané situácii a kontextu a ktoré nie. Ťažko chápe význam slušnosť, zdvorilé gesto. Uniká mu zmysel spoločenských formalít, ťažko prijíma a vyjadruje komplimenty, kritiku, či gratuláciu. Nedokáže byť flexibilný, prispôsobivý. Zavádzanie zmien alebo nových aktivít je pre neho mimoriadne stresujúce.
- Prejavujú sa často znaky perfekcionizmu, emocionálnej nezrelosti.

1. Sociálne porozumenie

AS má problém s porozumením myšlienok, pocitov, túžob a zámerov iných, nedokážu rozumieť jemným neverbálnym signálom ako sú výraz tváre, tón hlasu. Nevedia podľa mimiky, prozódie alebo gestikulácie odhadnúť mentálny a citový stav druhého človeka. Nezareagujú tak očakávaným a primeraným spôsobom. Nie sú schopní čítať reč tela.

☎ telefón

036/6312510
0915270001
0915533300

@ email

sospodamfiteatrom@gmail.com

internet

www.sosts-levice.sk

IČO

00893315

Stredná odborná škola techniky a služieb Pod amfiteátrom 7, 934 01 Levice

2. Sociálne správanie

Osoby s AS majú problém vo vytváraní priateľstiev, myslia si, že ak si niekoho obľúbia ten druhý k nim má rovnako intenzívny vzťah, kvôli svojmu nedostatku v „čítaní“ neverbálnych signálov často nepostrehnú náznaky toho druhého, že o vzťah záujem nemá. Ak sa predsa len podarí nadviazať nejaký kontakt/vzťah, je pre neho náročné udržať si ho. Potrebuje poradiť, ako často sa má ozvať kamarátovi, o čom sa s ním má rozprávať, aké darčeky mu má kúpiť, ako riešiť konflikty a nedorozumenia.

Sociálne aktivity (stretávania, akcie, oslavy) im neprinášajú potešenie, majú obmedzenú schopnosť prejaviť svoje potreby, robí im problém s ostatnými zdieľať radosť, poskytnúť druhým útechu alebo sa s nimi deliť.

3. Prežívanie emócií

Emocionálna zrelosť u AS nedosahuje úroveň primeranú jeho veku a kognitívnym schopnostiam, vo vyjadrovaní chýba jemnosť. Svoje sklamanie, úzkosť alebo smútok prejavujú príliš intenzívne, objavujú sa záchvaty hnevu (môže ich vyvolať maličkosť napr. zmena programu). Prítomné sú i časté a prudké zmeny nálad.

4. Reč

Aj napriek normálnemu kognitívnemu vývinu a pomerne dobrej slovnej zásobe majú AS problém viesť plynulú konverzáciu. Často vedú dlhé monológy o svojich obľúbených témach bez ohľadu na to, či to poslucháča zaujíma. Často chápú symbolické alebo obrazné vyjadrenia doslovne, mätie ich irónia, humor, sarkazmus.

5. Záľuby

AS si obvykle vytvoria špeciálnu záľubu, ktorá je netypická a venujú jej príliš mnoho času. Hlavné kategórie špeciálnych záujmov: zberanie vecí, získavanie informácií o určitej téme. Pre deti sú to 3 kategórie – príroda, veda a technika, dopravný systém.

6. Zmyslová precitlivosť

U AS sa často vyskytuje precitlivosť na pachy, chute, dotyk, zvuky i svetlo. Niektorým prekážajú krátke prekvapivé zvuky – zvonenie telefónu, brechot psa, kašeľ, iným vysoké tóny – mixér, vysávač. Môže im to spôsobiť úzkosť až fyzickú

☎ telefón

036/6312510
0915270001
0915533300

@ email

sospodamfiteatrom@gmail.com

internet

www.sosts-levice.sk

IČO

00893315

Stredná odborná škola techniky a služieb Pod amfiteátrom 7, 934 01 Levice

bolest'. Vadí im ruch v obchodných centrách alebo na spoločenských akciách. Môžu byť zas fascinovaní svetlom a točiacimi sa predmetmi.

7. Motorická neobratnosť

AS je často spojený s motorickou neobratnosťou (činnosti vyžadujúce si manuálnu zručnosť – viazanie šnúrok, uchopenie písadla, obliekanie, používanie príboru, bicyklovanie, skateboard, korčule). Pri chôdzi alebo behu sa môžu vyskytovať netypické pohyby.

8. Poruchy pozornosti

Osoby s AS trpia poruchou pozornosti. Pozornosť sa skladá zo 4 komponentov:

- schopnosť udržať pozornosť,
- schopnosť sústrediť sa na relevantné informácie,
- presmerovať pozornosť,
- pamätať si to, na čo sústredil pozornosť.

Jedinci s AS majú problémy so všetkými štyrmi zložkami pozornosti.

9. Komorbidita (súčasný výskyt dvoch alebo viacerých porúch/diagnóz)

U teenagerov s AS je znížená ochota komunikovať, vyššia miera autistického správania, problémy so spánkom, zmena v prijímaní potravy (prejedanie, chudnutie), strata predchádzajúcich záujmov alebo naopak zintenzívnenie vymedzených záujmov a nástup rituálov.

Postupy vo vzdelávaní

- Vyhýbať sa neplánovaným zmenám, minimalizovať ich výskyt. Žiaka čo najskôr informovať a vopred pripraviť na prípadnú zmenu (*rozvrhu, triedy, programu, štruktúry hodiny, overovania vedomostí – čas, forma*).
- Eliminovať stresové situácie.
- Triedny učiteľ resp. vyučujúci daného predmetu podporuje kontakt žiaka s AS (samotársky typ) s ostatnými žiakmi.
- Podporovať žiaka v jeho záujmoch/záľubách, v činnostiach, v ktorých môže byť úspešný.

☎ telefón

036/6312510
0915270001
0915533300

@ email

sospodamfiteatrom@gmail.com

internet

www.sosts-levice.sk

IČO

00893315

Stredná odborná škola techniky a služieb Pod amfiteátrom 7, 934 01 Levice

- Pozitívne motivovať žiaka k činnostiam, povzbudzovať ho, chváliť žiaka aj pri malých pokrokoch/úspechoch.
- Rešpektovať a prihliadať na všetky nedostatky vyplývajúce z primárnej diagnózy (príp. ďalších pridružených diagnóz a ich kombinácií).
- Rešpektovať prípadné stereotypné pohyby (napr. kývanie hlavou, točenie sa na mieste a iné) typické pre AS, A a iné PVP.
- Zdôrazňovať výnimočné zručnosti či vedomosti žiaka s AS pred kolektívom. Vytvárať kooperatívne situácie, v ktorých môže žiak s AS vyniknúť.
- Rešpektovať a pomáhať žiakovi prekonávať prehry, vlastné chyby, nedostatky. AS majú sklon k perfekcionizmu (časté konfrontovanie sa s neúspechom vedie k nízkemu sebavedomiu).

Výklad učiva

- Verbálny výklad podporiť vizuálnymi podnetmi – fotografie, obrázky, kresby, kľúčové slová vypísané na tabuli, skutočné objekty.
- Pri komunikácii so žiakom spomaliť tempo reči. V prípade potreby zjednodušiť vety.
- Pred položením otázky osloviť žiaka menom – upútať tak jeho pozornosť.
- Žiakovi poskytnúť študijný materiál (v tlačenej alebo elektronickej forme).
- Ďalej poskytnúť žiakovi výklad učiva, spracované poznámky, atď.
- Vo všetkých predmetoch redukovať množstvo informácií, ktoré si má žiak zapamätať (vzhľadom na poruchy pozornosti).
- Overovať si (aj viackrát po sebe), či žiak porozumel zadaniu/príkladu/úlohe/otázke. Položiť mu kontrolnú otázku.
- Rešpektovať výrazné nedostatky v písomnom prejave (neschopnosť prečítať po sebe a učiť sa zo svojich poznámok).
- Umožniť používať všetky dostupné kompenzačné pomôcky (konkrétne rozpísané v IVP).
- Zadať žiakovi presné znenie témy (neponechávať výber na ňom) a pokyny k vypracovaniu úlohy, projektu atď.

☎ telefón

036/6312510
0915270001
0915533300

@ email

sospodamfiteatrom@gmail.com

internet

www.sosts-levice.sk

IČO

00893315

Stredná odborná škola techniky a služieb Pod amfiteátrom 7, 934 01 Levice

- Pri písomnom preverovaní vedomostí voliť takú formu, aby stačila krátka odpoveď (1 – 2 slovná, výber odpovede z možností A/B/C a pod.).
- Pri ústnom skúšaní formulovať otázky, kde stačí krátka jednoslovná odpoveď alebo neverbálny prejav.
- Rešpektovať žiaka a všetky jeho „inakosti“ – rutinu (pri činnostiach, odpovediach, dennom režime). V prípade potreby žiaka, skúšať ho vždy rovnakým resp. podobným spôsobom.

„V prvom rade treba počúvať a pozorovať. Ak chcete preniknúť do niekoho sveta, znamená to zaujímať sa o to, čo ich zaujíma. A ľudia s Aspergerovým syndrómom zväčša majú tému či oblasť, ktorá ich zaujíma obzvlášť a o ktorej vám pravdepodobne porozprávajú oveľa viac, než sami viete. Mojou radou je pridať sa k tomu, o čom hovoria, či k tomu, čo robia, lebo vtedy vzniká kontakt a môže začať interakcia.“ (Liečebná pedagogička Gabriela Rajniaková)

Skratky

- AU - Autizmus
AS - Aspergerov syndróm
PVP - Pervazívna vývinová porucha
MP - Mentálne postihnutie
VP - Vzdelávací program
IVP - Individuálny vzdelávací program

Vypracovala:

Mgr. et Mgr. Ivana Vincze

školská špeciálna pedagogička

V Leviciach, 4.3.2020

☎ telefón

036/6312510
0915270001
0915533300

@ email

sospodamfiteatrom@gmail.com

internet

www.sosts-levice.sk

IČO

00893315